

Pozdravil je vse navzoče, zlasti še drage goste.

Oglasil se je k besedi deželni poslanec dr. Vekoslav Kukovec, ki je obrazložil otežkočeno delovanje slovenskih poslancev v deželnem zboru ter omenil, da na vsak način mora priti do jasnosti in dela.

Glede izboljšanja učiteljskih plač je poudarjal, da krivijo s tem obstrukcijo, kar pa ni prav. Nemeem je to dobrodošel izgovor.

Slovensko učiteljstvo je ob tej priliki pokazalo, da razume tok časa in da ve samostojno političsko misliti.

Četudi so jih nemški tovariši hoteli zavesti, da bi pričeli doma delovati proti Graški obstrukciji, se ni dalo naše učiteljstvo vjeti. Ono je bilo s svojim narodom složno.

Do izboljšanja učiteljskega gmoetnega stanja mora priti, v tem so vse stranke v Gradu edine.

Nato so se zborovalcem naznanili sklepi delegacije.

Vse je z nestrpnostjo zrl na ravnatelja Schreinerja, ko je vstal, da predava o Jelici Kellerjevi.

Ker je g. predavatelj obljubil, da objavi v „Popotniku“ spis o tej deklici, ne bomo tukaj obširneje o predmetu razmišljali. Samo omenjamo, da je vladala popolna tihota v dvorani, ko je govoril g. ravnatelj. Prvič zanimiva snov, drugič poljudno in zanimivo predavanje je napravilo na poslušalce globok utisk. To je tudi pričalo živahno ploskanje, ko je govornik nehaj.*)

Z občnim zborom je bila vrsta zborovanj končana.

Bela nedelja 1. 1910. je bila lep dan stanovskega delovanja in stanovske zavesti slovenskega štajerskega učiteljstva!

Znamenit izrek.

Slavni češki pisatelj Karel Havliček je zapisal te-le zlate besede: „Naše prepričanje je, da je svoboda brez izobrazbe naroda nemogoča, in zato bo naša glavna skrb z vsemi silami širiti izobrazbo. Le izobraženi narodi so lahko v resnici svobodni!“

Tovariši, tovarišice, imejmo vedno v mislih te zlate besede!

Nekaj podatkov

k predavanju ravnatelja H. Schreinerja o gluho- in slepi Jelici Kellerjevi.

Piše: J. A.

Ker je bil 3. aprila t. l. temeljitemu predavanju ravnatelja H. Schreinerja čas tako pičlo odmerjen, se nisem mogel zglasiti k besedi; zato podajam tem potom nekaj misli o tem čudeznem pojavu, ki ga je gospod predavatelj tako mojstrsko svojim poslušalcem opisal — na podlagi lastne izkušnje.

Ko sem se učil pred desetimi leti na dunajskih zavodih gluho- in slepih poučevati in sem po prebitem specialnem izpitu v svrhu izpolnitve svojega znanja obiskal več gluho- in slepih tja gor do Berlina, so ravno pričeli pisati razni ameriški listi o čudovitih Jelici Kellerjevi. Vsi učitelji gluho- in slepih — in med temi so bili jako sloveči strokovnjaki — ki sem z njimi takrat o tem skoro neverjetnem slučaju govoril, so tedaj smatrali ta pojav za navadno ameriško časopisno raco.

Pozneje, ko sem že samostojno poučeval v prvem in drugem šolskem letu na gluho- in slepih in videl uspehe lastnega truda, je izšla ona knjiga, v kateri Jelica Kellerjeva priobčujo svoj životospis, sem verjel že bolj v možnost tega osamljenega, res čudovitega pojava na dušeslovnem polju. Pripisoval sem razne izraze, ki jih je napisala Jelica Kellerjeva v omenjeni knjigi — kakor opis barv, narave, solnčne luči itd. — le sugestiji, ker je občevala s polnočutno svojo učiteljico in čitala le knjige, ki so jih z istimi izrazi spisali le polnočutni pisatelji. Da bi slepec tudi potom tipa mogel ločiti barve in sploh one vtiske, ki nam jih podaja le vid — to je popolnoma izključeno.

Vse drugače pa je s akustičnimi pojavi, ki jih sprejemamo potom sluha. Pri teh pridejo tresljaji od njihovega proizvajatelja do bobniča, po slušnih koščicah do labirinta in in slušnega živca ter po tem v oni del možgan, ki te vtiske sprejemajo. To se vrši tako hitro, da pri govorjenju niti posameznih glasov ne slišimo, marveč le glasovne skupine-besede.

*) Opozarjamo na tozadovni članek v današnjem listu. Uredn.

Enako pot odnotraj naven napravila naše mišljenje v zvezi z govorjenjem. Ker sprejema polnočuten človek govor potom sluha — to je tresljaje, ki jih proizvajajo naši govorni organi, tvoreč glasnike — tudi v govorjeni besedi misli, in sicer tudi tako hitro, da ne misli tu na posamezne glasnike, ampak le glasovne skupine.

Kar hoče človek povedati, najprej misli. Iz onega dela možgan, koder se proizvaja misel, se bliskoma po drugem delu možgan ukaže onim živcem, ki so v neposrednji zvezi z mišicami, ki govorne organe in dihalna raztezajo in krčijo tako, da tvorijo posamezne glasove in glasovne skupine. Vse to se vrši tako hipno in se od nežne mladosti tako naravnim potom razvija in izpopolnjuje, da odrastel človek na to ne pazi in niti ne misli. Tako pri polnočutnem človeku.

Poglejmo si sedaj dete, ki je slepo rojeno ali je v prvih mesecih, oziroma letih izgubilo vid! Kako se to razvija? Prav enako kot polnočutno — v posameznih slučajih morda malo počasneje, a vendar istim potom kakor to. Prisvoji si govorjenje in misli, v govorjeni besedi — torej je v tem bistveno enako polnočutnemu človeku.

Vse drugače pa je z rojenim glušcem ali zgodaj oglušelim človekom. Ko njegov vidni živec prične sprejemati to, kar se mu v očesu zrcali, sprejema to čisto individualno — po svoje. Nikdar ni čul mile materine govornice, niti ne pozna ljubkih izrazov negovanja. Ne ve, kaj je prav in ni prav, ker ga ne more nihče poučiti. Poleg tega se še takim nesrečnim otrokom — saj obupanim staršem ni šteti tega v zlo — navadno vse dopušča in tako postane tak otrok poleg tega, da je čisto divji, še neizrečno trmast. Kako pa ti nesrečnejši mislijo? Tako, kakor so vnaue vtiske sprejemali — v podobah.

Primerjalo bi se lahko misli gluščeve s kinematografom. Tako se vrste njegove misli — slika za sliko. V tem je torej glušec bistveno popolnoma drugačen človek od polnočutnega ali od slepeca.

Glušec pa delimo v tri glavne skupine.

1.) Popolnoma gluhe, pri katerih je slušni živec totalno uničen. Nemec jim pravi Stocktaube.

2.) One glušce, ki prav močen ropot — strel, grom itd. — slišijo. Nemec jih nazivlje Schallhörende.

3.) Prištevamo k njim tudi tiste, ki na uho močno izgovorjene vokale slišijo. Nemec jim pravi Vokalhörende.

Glušci vseh treh vrst se zamorejo uspešno le potom artikulacije poučevati. Artikulacijo imenujemo pouk, ki prisvoji s pomočjo tipa in vida glušcu glasovno govorjenje. S pomočjo imenovanih čutov se nauči glušca najprej pravilno dihati in govorne organe pravilno postavljati ter končno vibriranja raznih mišic govornih organov, da v zvezi s pravilnim dihanjem tvorijo glasove. Da je pri tem trudapolnem delu tip glavni pripomoček, ve le oni, ki je že 10 mesecev poučeval po 5 do 6 ur na dan ves čas tako, da je objemala ena učenčeva dlan njegovo grlo in podbradek, druga pa isto na učenca samem.

Podrobneje se tu ne morem spuščati v opis tega poduka, ker to ni tu moj namen. Toliko se mi je za razumevanje naslednjih mojih trditvev zdelo potrebno.

Slehnemu je znano, da naša levica ni tako močna in spretna kot desnica, ker delamo in opravljamo glavno vse le z desnico. Ako si posameznik pokvari, oziroma izgubi desnico, potem je šele prisiljen rabiti levico, ki se z vajo enako izpopolni in izkrepi kakor desnica. Angleži in Američani že v ljudski šoli vadijo poleg desnice tudi levico, n. pr. pri pisanju, risanju i. t. d.

Kakor je z udi človeškega telesa vidno in samo obsebi umevno, tako se godi z našimi čutili — le bolj prikrito.

Če izgubi človek vid ali sluh ali če se brez teh čutov rodi mora stopiti v službo in se intenzivneje razviti drugi čut; pri slepih sluh in tip — pri glušcih vid in tip — pri obeh torej tip — le manje vonj in okus.

Tip mora torej pomagati ne samo slepecu, ampak tudi glušcu. Tip slednjemu pripomore, da se mu prisvoji govorjenje, ki ga ni in ne bo nikdar slišal — pa se vendar s polnočutnimi lahko meni in znjimi govori. Ta čut, ki je pravzaprav pomagal glušcu, da se mu je odprl svet in da je pričel pravilno umevati to, kar je videl — ta čut ga je preobrazil šele v pravega človeka, ki mu je pod do nadaljne izobrazbe odprta. Da je pa ta čut pri glušcih

in slepih bolje razvit kot pri polnočutnih, je popolnoma naravno, zakaj zadnji ga toliko ne rabijo — slepec in glušec je pa neobhodno potreben.

Pri artikulaciji, kjer je tip glavni pripomoček, da se glasovno govorjenje prisvoji tudi glušcem se tudi le-ta silno razvija in izpopolnjuje. Ne samo, da čuti glušec ritem, ampak tip njegov se tako izpopolni, da loči tudi posamezne tresljaje med seboj. Naj navedem mimogrede dogodek, ki sem ga doživel pred 10 leti na Dunaju!

V predpustnem času je bilo, ko dobim vabilo na ples gluho- in slepih. Kar debelo sem gledal in mislil najprej, da je to kaka šala ali velikomestna reklama. Ko sem pa razvidel iz vabila, da se vrši ta ples res v onih lokalih, koder se shajajo dunajski gluho- in slepi, združeni v raznih društvih, sem prav težko pričakoval onega dne.

Ko pridem na plesišče, vidim veselo vrvenje in gibanje, skoro živahneje kot na veselici polnočutnih. Vojaška godba je igrala a silno glasno. Opazil sem, da so v orkestru podvojeni vsi oni instrumenti, ki proizvajajo močne glasove. Kaj pa plesalci? Čisto pravilno kretanje, plesanje pravilno — veseli in zadovoljni obrazi plesalk — nisem si mogel misliti, da bi bili to glušci. Povprašam torej navzočega znanca — tovariša iz neke dunajske gluho- in slepih — kje so vendar gluho- in slepi? „Na plesišču — več jih je, kot polnočutnih prepričajte se sami!“ mi odgovori.

Pristopim torej k prvi prosti dami — in po običajnem poklonu zaplešem poskočen dunajski valček... pa plesala je tako pravilno in lahko, da sem mislil: Dobil sem slučajno polnočutno plesalko. Med plesom, ko se človek malo oddahne od vrtenja in čaka na vrzelj, skozi katero bo nadaljeval svoje delo — ogovorim plesalko. Ne odgovori mi ničesa. Misleč, da me zaradi glasne godbe ni razumela; ponovim ogovor glasneje. Nič! Sedaj sem pač dvomil, da bi slišala — zato postojim na dobro razsvetljenem prostoru — plesalka me pogleda — jaz pa ponovim počasi in razločno artikulajoč prejšnje vprašanje, in umela me je. Govorila je precej dobro in razločno, a bila je čisto gluha.

Kmalom sem se prepričal, da je večina dam bilo na tej veselici gluho- in slepih — le „garde“ so se večinoma glasno pomenkovale. Opazoval sem posamezne pare in se prepričal, da glušec z gluško ravno tako dobro in pravilno pleše. V sredi dvorane je stal učitelj plesa in pazil na red. Godba doigra komad — nekateri pari se še sugestivno vrte, da jih hiti učitelj ustavljati.

Da so plesali prav v lepem redu kadriljo, ki jo je omenjeni učitelj z besedo in gestami aranžiral, ni bilo več tako čudno videti. Zabaval sem se prav imenitno na tem plesu in se mnogo naučil. Prepričan sem bil, da je tip glušcu veliko nadomestilo sluha in se mora jako fino razviti, ter sklenil, povečati pri svojem prihodnjem poklicu največjo pozornost razvitku tega čuta.

Na nekaterih avstrijskih zavodih za gluho- in slepih sem dobil leta 1900 še ostanek takomenovanih slušnih vaj. V posebni učni sobi so bili bobni, činele, trompete in razni taki instrumenti, ki se z njimi proizvaja močne glasove. V Nemčiji jih nisem našel več, a pravili so mi, da so te vaje tudi gojili, končno pa po hudih in viharjih debatah na nekem zboru učiteljev gluho- in slepih prišli do zaključka, da se te vaje, ki pouku nič ne koristijo, opuste. Kako pa se je prišlo do teh vaj? Pred kakimi 15 do 20 leti je na dunajski medicini neki profesor specialista za ušesne bolezni imel pacienta, ki je bil gluha, a se je potom artikulacije naučil govoriti. Profesor je neki dan opazil, da je njegov pacient izgovoril nek samoglasnik, ki se je nahajal v ravno kar poprej od njega izgovorjeni besedi, dasi so se njegova usta nahajala za pacientovo glavo, da jih ni mogel videti. Izgovarjal mu je potem posamezne vokale za tilnikom, in glušec mu jih je pravilno odgovarjal. Tako je delal dlje časa s tem in še z drugimi glušci različne poizkuse in končno sestavil neko navodilo s trditvijo, da se z raznimi slušnimi vajami, to je proizvajanjem močnih glasov z različnimi instrumenti, glušcem sluh izboljšuje in tako je mogoče jih na ta način zdraviti. Dovolilo se mu je tudi, da je te svoje vaje in poizkuse redno gojil na nekem dunajskem zavodu za gluho- in slepih. Spravil je vse stvar v javnost in svojo trditvev s takimi dokazi podprl, da mu je večina učiteljev gluho- in slepih verjela in zavod za zavodom je pričel uvajati razne take slušne vaje, ki jih je še izpopolnila fantazija posameznikov. Razni strokovni in drugi listi so v bombastičnih člankih oznanjali svetu: Glušci se dajo ozdraviti! — To pa ni trajalo dolgo. Poleg pristašev je imel omenjeni profesor tudi nasprotnike v novoobjavljeni metodi zdravljenja. To so bili oni učitelji gluho- in slepih, ki so poučevali mnogo let gluho- in slepih le potom artikulacije in so končno profesorju in svojim tovarišem, ki so šli za njim, dokazali, da se je možak sila motil. Dotični pacient glušec ni namreč slišal teh glasov, ampak jih je na tilniku, ker jih je profesor v bližini tega izgovarjal — čutil in razločeval tresljaje, ki jih je proizročil govorni organ pri izgovarjanju. Tip njegov se je pa pri artikulaciji tako razvil in izpopolnil, da je ločil tresljaje posameznih vokalov. Tako je bilo z vsemi tedanjimi pacienti, in zavod za zavodom je pričel opuščati ravno kar omenjene slušne vaje, in menda ni dandanes več gluho- in slepih, ki bi jih še gojila.

Ta pojav nam kaže, kako se z artikulacijskim poukom razvije in izpopolni pri glušcih tip.

Ko sem v letih 1900 do 1902 poučeval sam gluho- in slepih in dobil v prvem šolskem letu dvanaestero teh nesrečnejšev, sem predelal artikulacijo v osmih in pol mesecih in dosegel, da je vseh dvanaest otrok izgovarjalo vsako besedo in odgledovalo mi od ust ter molilo — mehanično seveda — „Oče naš“ — in „Češčena si Marija“.

Pri artikulacijskem pouku sem opazil, kako se je razvijal glušcem tip. Koncem prvega šolskega leta, zlasti pa v drugem šolskem letu sem obračal vso pozornost razvitku tega čuta. Prilike in časa sem imel dovolj izven šolskih ur, ko sem imel vsaki tretji dan nadzorovalno službo ter bil toliko časa pri otrokih, da so legli k počitku. Razne igre so mi dale že priliko, opaziti razvoj in napredek tipa.

Igrali so otroci tudi igro slepe miši. Tu je dotični, ki so se mu zavezali oči, izgubil še vid in bil sedaj podoben Jelici Kellerjevi. Pa kako spretno je lovil in ko je koga zagrabil, ga je tudi imenoval. Spoznal ga je s tipom po obleki in velikosti skoraj tako hitro kot bi ga videl. Delal sem zlasti artikulacijske poizkuse in spoznal, kako se tip razvija in izpopolnjuje. V drugem šol. letu mi je vsak moj učenec že izgovoril glasnike (vokale), ki sem mu jih govoril na tilnik ali v dlan tako, da ni videl mojih ust, ampak čutil in razločil tresljaje pri izgovarjanju posameznih vokalov. Bolj nadarjeni med njimi so tudi že občutili tresljaje posameznih krajših glasovnih skupin — krajše besede, pri katerih je vezal 2 vokala le en konzont, to pa tudi oni, pri katerih je bil slušni živec popolnoma uničen in ki bi ne slišali niti strela iz topa niti groma.

Pri posameznih sem opazil, da so čutili, eno roko na mojem, drugo pa na svojem grlu držeč, tresljaje posameznih vokalov tako dobro, da sem jih spravil v višino in nižino od 2—3 intervalov.

Kar službujem na štajerskem, sem poučeval le enega glušca dobrega pol leta. Ta glušec je predelal v prvih dveh šol. letih slovensko artikulacijo v Gorici, pozneje se je pa šolal na graški gluho- in slepih večina le pismenim potom in z gestikulacijo. Govorni organi so mu že odreenili, in izgovarjal je posamezne besede in besedne skupine jako nerazločno; zato se je privadil občevanja s polnočutnimi — pismenim potom.

Predelal sem žnjim na novo artikulacijo — slovensko in nemško abecedo in glasovne skupine obeh jezikov. Prvi mesec sva občevala le pismo, ker me on ni umel, zakaj tudi jako slabo je odgledoval, njega pa jaz nisem umel, ker je jako slabo in nerazločno govoril. Bilo mu je že 20 let. Kmalom sem pa videl uspeh svojega truda. Po predelani artikulaciji sem pričel z raznimi govornimi vajami in s čitanjem. Čital je lepo glasno in razločno in govoril tako, da je marsikateri njegov znanec mislil, da se mu sluh vrača. Bil je pa in ostal bo vedno popolnoma gluha. Tega glušca sem pripravil, da je pričel pri artikulaciji posameznih vokalov v višino in zopet v nižino do 5 intervalov. Pri čitanju je že pazil na to, da je pri večji glas povzdignil in pri piki z glasom padel, kakor delamo polnočutni. Če bi se bil ta glušec v šolski dobi 6 do 8 let pravilno in le potom artikulacije poučeval, bi bil govoril tako dobro, da bi se skoro ne opazilo, da je gluha. A staro orodje popravljati — ne napraviš nikdar tako trpežno in dobro, kot bi izdelal novo.

Pri glušcih, ki so se potom ročnega ali prstnega alfabeta z gestikulacijo izobraževali,

oziroma se še vedno izobražujejo, ne pride tip skoro nič v poštev. Tam postane le vid pozornejši in se izpopolnjuje. Pri artiklacijskem pouku, t. j. s prisvajanjem govorjenja z glasniki in z odgledovanjem od ust govorečim, se pa tip in vid jako izpopolnita in razvijeta.

Jelica Kellerjeva pa je izgubila v nežni mladosti vid in sluh. Moral se je torej v tem izrednem slučaju — ki ga obdružuje ves omikani svet — razvijati tip s podvojeno silo, ker je to zahtevalo izgubljeni vid in izgubljeni sluh.

Da se je pa ravno v tem slučaju tip tako izpopolnil, smelo trdim, da je k temu največ pripomogel artiklacijski pouk, t. j. prisvajanje glasov potom govorjenja. Jelica piše sama v knjigi „Moj svet“, da je sleherni njen atom za se vibroskop. S temi besedami je dovolj označila, kako fino razvit tip ima. Tudi vonj se ji je — kar je naravno — bolje razvil, kakor se razvije pri polnočutnih, gluhih in slepih, ker ga ne rabijo toliko. Pri Jelici je pa narava tudi ta čut uporabila. V omenjeni knjigi opisuje Jelica krasno naravo, piše, kako vonja zrak na polju, v gozdu, v sobi i. t. d.

Ko jo je pred dvema letoma obiskal učitelj graške gluhošolnice, G. Pipetz, gotovo strokovno najbolj naobražen učitelj tega zavoda, je priobčil in opisal ta obisk nad vse zanimivo. Med drugim pripoveduje: „Ko vsa sedela v verandi njene vile, je pričelo deževati, in opozorim jo na to. Smehljaje mi odgovori: „Vem, jaz dež vonjam.“ Zanimivo je tudi to, da je bila Jelica pri tem obisku tolmač med imenovanim učiteljem in njeno vzgojiteljico Mrs. Sullivan — sedaj poročeno Macy. Ta vzgojiteljica ne zna nemški, on pa le malo angleščine. Učitelj je s pomočjo ročnega alfabeta na roko povedal Jelici stavek nemški, in ona je prav razločno — trdo seve in monotonno kakor gluhi — to povedala z besedo v angleščini in obratno. Ko ji je razlagal, kako poučuje tudi on nekega učenca, ki je tudi izgubil sluh in vid, s pomočjo lastnega ročnega alfabeta in ji je na roki tipal znake posameznih glasnikov, ki jih je obenem izgovarjal, je Jelica z drugo roko držeč jo pred njegovimi usti, občutila tresljaje, proizvedene pri izgovarjanju posameznih glasnikov, in glasnike tudi izgovarjala. Imenovani učitelj, ki med vsemi dokazi v tem skoro neverjetnem pojavu, kar sem jih do sedaj čital, najbolj verjamem, trdi, da je Jelica Kellerjeva po njegovem prepričanju popolnoma slepa in gluha. One izraze, ki jih rabi v svojih spisih, ki jih le polnočutni ljudje morejo pojmiti, pripisuje ta strokovnjak čitanju knjig in spisov polnočutnih pisateljev in pa neizmernemu stremljenju njenemu, da bi bila polnočutnim v izobrazbi kakor le možno enaka.

K razvitku in izpopolnitvi tipa pripomore mnogo artiklacija, kar se pri pouku glušcev lahko opazi. Ta pouk nam pa še mnogo drugega pokaže in odkrije. Tu se vrši v prvih štirih šol. letih — z veliko težavnostjo in naporom učitelja — ono, kar se polnočuten otrok v prvih letih do vstopa v šolo tako naravnim putem brez truda prisvoji. Za dušeslovje je ravno gluhošolnica, na kateri se izključno gluhi potom govorne besede izobražujejo, bi rekel lahko — nekako najboljše in edino naravno in živo učilo. Zato bi sodila druga deželna gluhošolnica, ki jo v kratkem na Štajerskem ustanove — edinole v Maribor, kjer so kar tri učiteljske. Tu bi se učiteljske ne samo z metodo tega pouka — kar pa ni tako važno za ljudskošolskega učitelja — seznanilo, marveč bi se jim iz dušeslovja marsikaj na živih modelih pojasnilo, kar se s samo besedo le težko dožene. Končno omenjam še prerisnične besede gospoda predavatelja v Celju, da so naša učiteljska slabo in napačno organizovana.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v nedeljo, dne 1. maja 1910. ob pol 11 uri predpoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
 2. Dopisi in društvena poročila.
 3. Predavanje tov. Rosine o Stanku Vrazu.
 4. Poročilo delegatov o zborovanjih „Zveze“ z dne 3. aprila t. l. v Celju.
 5. Slučajnosti.
- K prav obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Učiteljsko društvo za laški okraj priredi — kakor sklenjeno — v četrtek, dne 5. maja t. l. izlet v Št. Jur ob juž. železnici,

kjer bo isti dan praznovalo „Učiteljsko društvo za celjski okraj“ svojo 40. letnico.

Ker se je razvilo naše društvo iz celjskega, je naša častna dolžnost skrbeti za to, da se udeležijo vsi udje krepkega sinčka slavja svoje 40. letne matere.

K banketu se naj blagovolijo prijaviti udeleženci izleta tov. Antonu Sivka, nadučitelju v Št. Jurju.

Vse p. t. članice in člane vabi k polnoštevilni udeležbi najprijaznejše

Anton Gnus,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiško-sevniški okraj je zborovalo dne 6. t. m. v Brežicah ob prav dobri udeležbi.

Med udeleženci je bil tudi član društva, okrajni šolski nadzornik G. Vodusek, ki je v svojem govoru poudarjal velikanski pomen učiteljskih organizacij ter vzpodbujal člane k redni udeležbi in neumornemu delovanju v prid organizacije.

Izmed dopisov je omenjati:

- a) okrožnico „Zveze“ št. 12 glede vplačevanja društvenih prispevkov in
- b) okrožnico „Zveze“ št. 14 glede po-trditve pravil in določitve zborovanja.

Glede roditeljskega pisma, ki ga založi naše učit. društvo, se je sklenilo sledeče:

1. Tiskati se da 5000 izvodov.
2. Tiskarno se naprosi, da počaka z računom.
3. Vsem šolskim vodstvom se pošlje po en iztisk.
4. Vsakih sto iztisov stane 8 K, pod sto pa 10 K.

Prihodnje zborovanje se je določilo na 1. majnika v Dobovi ob 8. predpoldne.

Dnevni red:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Društvene zadeve.
4. Konferenčna vprašanja.
5. Nasveti.

Poročevalcem konferenčnih vprašanj so se določili:

- I. vpraš. tov. Pečnik in Vadnal,
- II. „ „ Jamšek in Potočnik,
- III. „ „ Medved.

Delegatom „Zavezinega“ zborovanja so se izvolili: tov. Franc Jamšek, Janko Knapčič in Josip Mešiček.

Nato je predaval tov. Rismal. Predavanje „Nekaj iz knjige srednjeveškega življenja“ je bilo izbornost sestavljeno ter je vzbujalo občo pozornost poslušalcev.

Ker ni bilo samostalnih nasvetov je zaključil tov. predsednik zborovanje.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. K že objavljenemu podrobnemu vzporedu glede izleta dne 5. maja t. l. v Št. Jur in slavnostnega zborovanja istotam naj se vzame na znanje še nastopno:

a) Korporativno udeležbo je prijavilo tudi bratsko šmarnsko-rogaško društvo.

b) Kakor smo zvedeli, se vrši ta dan v Št. Jurju velik koncert, pri katerem se bodo pele večinoma še neobjavljene pesmi slavnih ipavcev. Torej gotovo nekaj nad vse vabljivega!

c) Se enkrat prosimo, da se udeleženci banketa takoj prijavijo tov. nadučitelju A. Sivki v Št. Jurju. Potrebno je, da se prej ve število udeležencev.

d) Savinčani se odpeljemo nazaj z večernim vlakom ob 9.58, iz Celja do Žaleca pa na skupnem vozu. Kdor se želi poslužiti skupnega voza, naj se takoj prijavi podpisnemu.

Tovarišice, tovariši, vsi v Št. Jur. Vzpodbujajmo k temu drug drugega! Franc Brinar, t. č. predsednik.

Srednješolski vestnik.

**** Izprašani učiteljski kandidati,** ki žele dobiti suplenturo na državnih srednjih šolah na Kranjskem ali na c. kr. učiteljsku v Ljubljani, morajo vložiti svoje, po predpisu opremljene prošnje do 1. julija 1910, in sicer, ako že službujejo, službenim potom, sicer pa na c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko v Ljubljani.

**** Goriška podružnica „Društva slov. prof. v Ljubljani“** je priredila v sredo 27. t. m. javno predavanje v veliki dvorani „Pri jeleni“. Predaval je šolski svetnik A. Šantel o esperantu.

**** Učne knjige francoskega jezika** za slovenske srednje in njim sorodne šole I. delu je c. kr. naučno ministrstvo dalo predaprobarcio. Kujigo je spisal prof. Friderik Juvancič.

**** Izzivanja nemških realcev v Ljubljani** so postala v zadnjem času jako pogosta. Sedaj strašijo po Ljubljani z burševskimi čepicami in ob belem dnevu izzivajo slovensko občinstvo z tuljenjem „Die Wacht am Rein“. Ravnateljstvo realke se pa ne gane in ne stori nobenega koraka, da bi tem pobližem prepovedalo izzivanje domačega prebivalstva. Lepa vzgoja posirovelosti. Kaj bi se zgodilo, če bi se slovenski dijaki tako vedli?

**** Letošnje poletne šolske počitnice.** Naučni minister je izdal sledečo odredbo glede letošnjih poletnih šolskih počitnic za srednje šole, učiteljske in navtične šole: Šolsko leto

1909/10. se zaključijo v Galiciji 30. junija, v Bukovini 15. julija, v Bolesnu in Meranu 30. junija, v Trentu in Roveretu 23. julija, v vseh drugih mestih 2. julija. Šolsko leto 1910/11. se začne v Galiciji 1. septembra, v Trentu in Roveretu 1. oktobra, v vseh drugih mestih 9. septembra. Prvi semester šolskega leta 1910/11 se zaključijo v Trentu in Roveretu 28. februarja 1911, v vseh drugih mestih 31. januarja. Semestralne počitnice odpadejo, binkošne pa ostanejo neprikrajšane.

**** Ruski jezik** se na Japonskem vedno bolj širi. Učijo se ga že širši krogi. Dosedaj je uvedena ruščina kakor obligaten predmet v 16 japonskih srednjih šolah. Ruski listi si pridobivajo vedno več naročnikov. Nekateri Rusi se bojijo, da se Japonci zopet pripravljajo na vojno z Rusijo, zato se uče tako pridno ruščine.

Književnost in umetnost.

„Matica Slovenske“ 173. odborova seja se je vršila dne 15. aprila. Predsednik naznanja, da je zastopal Matico pri pogrebu rajnega pesnika Medveda in v spremstvu treh drugih članov pri glavni skupščini „Matica Hrvatske“ v Zagrebu. Poroča o dopolnilnih volitvah na letošnjem obnem zboru Maticе Slovenske. Vsi vnovič ali nanovo voljeni odborniki so voljeni na štiri leta. Pri volitvi predsedstva, blagajnika in dveh ključarjev se voli enoglasno dosednji predsednik dr. Ilešič, enako blagajnik in oba ključarja. V knjižni odsek se uvrstila na obnem zboru novo izvoljena odbornika Koder in dr. pl. Bleiweis; Koder se pridruži še poleg tega gospodarskemu odseku. Odda se tisk „Letopisa“ in „Prevodov iz svetovne književnosti“. Oddaja „Zabavne knjižice“ se odloži na prihodnjo sejo. V deželni umetniški svet pošilja „Matica“ kot svojega zastopnika ravnatelja I. Šubica. Določijo se recenzenti nekaterim rokopisom: prevod Zeyerjevega romana „Jan Marija Plojhar“ je izgotovljen. Za 1909. leto se je prodalo 4255 garnitur, med dijake se jih je razposlalo po dve kroni 150. Za tekoče leto se je nabralo dozdaj 822 naročnikov, skupno število naročnikov slovenskega zemljevida pa znaša 900.

Mednarodno umetniško razstavo so otvorili dne 23. tega mes. v Benetkah.

„Naša bodočnost“, glasilo napredne mladine, objavlja v 4. letošnji številki to-le vsebino: 1. Slovenska mladina — v Sokolske vrste! — 2. Zakaj plačujemo davke? — 3. Živali na potu. — 4. Naš najbližji sosed — mesec! — 5. Alkoholizem v starem veku. — 6. Vestnik za sokolski naraščaj — 7. Listek. — Toplo priporočamo!

Popotnik objavlja v 4. letošnji številki to-le vsebino: 1. Avgustin Požegar: Svobodna beseda o svobodni metodi. — 2. Karel Kveder: Vzgojni pomen domačije in šole. — 3. J. K.: Četrty avstrijski kongres za oskrbo slaboumnih otrok. — 4. Fr. A. Jerovšek: Blaž Matek. — 5. Dr. Jos. Tomišek: Kako pišimo krajinska lastna imena? 6. Književna poročila: Ocena. — Novosti. 7. Razgled: Jezikovni drobiž. — Časopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolske in učiteljske vesti. — Višesolski vestnik. — Šolstvo v tujini. — Mala poročila.

50-letnica pesmi „Naprej, zastava Slave!“ Letos bo 50 let, odkar je bila zložena in se prvič pela naša slovenska himna. Odbor „Glasbene Maticе“ je v svoji seji sklenil, da se tem povodom jeseni priredi skladatelj in častnemu članu „Glasbene Maticе“, Davorinu Jenku, časten večer. Prvič se je pesem pela 23. oktobra pred 50. leti. Zložena je bila na dan 16. maja.

Turki pred svetim Tilnom. „Slov. Narod“ piše: Kot drugi zvezek Jan Legove mladinske knjižice je izšla v zalogi „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ zgodovinska povest „Turki pred sv. Tilnom“, ki jo je spisal Julij Slapšak in jo je s častno nagrado odlikoval ljubljanski občinski svet. Cena 1 K 20 v, s pošto 1 K 36. — Povest je jako dobro zasnovana in izvedena, jezik je vzoren, slog preprost, a pester, primeren mladini. Nič vsiljivega moraliziranja, a vender mnogo dobrih in umestnih nauk. Povest se jako ugodno razlikuje od tistega smetja, ki ga je toliko razdanega pod naslovom „mladinska literatura“. Želimo, da bi se knjižica kar mogoče razširila med mladino in da bi pri ljudskošolskih knjižnicah imela več sreče, kakor jo je imela prekrasna Erjavcov-Sajovičeva knjiga „V naravi“, ki se je sicer po zaslugi srednješolskih profesorjev mnogo razprodala, ki je pa vzlic toplemu priročilu deželnega šolskega sveta našla pot le v kakih 50 ljudskošolskih knjižnic in dobila med ljudskimi učitelji samo v Kostanjevici vnetega razširjevalca. Mladina je potrebna dobrega, zabavnega in vzpodbudnega čtiva — naj bi našli „Turki“ pred sv. Tilnom“ mnogo razširjevalcev in še več bralcev!

Politiški pregled.

*** Odlok c. kr. naučnega ministrstva glede Haleyjevega kometa.** Posl. dr. Dulibič, Hribar, dr. Rybar in tovariši so dne

14. t. m. vložili sledečo interpelacijo na ministrskega predsednika naučnega in notranjega ministra: Po današnjih časniških poročilih je c. kr. naučno ministrstvo povodom povratka Haleyjevega kometa in zaradi tega se javljajočih pojavov med ljudstvom, kakor n. pr. strah pred koncem sveta in izkoriščanje ljudstva od špekulantov itd., izdalo odlok, ki je v prvi vrsti namenjen namestnikom in Trstu in Dalmaciji in dež. predsedniku na Kranjskem, v katerem se omenja, da vlada med kmetijskim prebivalstvom južnih kronovin, posebno med manj izobraženimi sloji v Dalmaciji velik strah zaradi prikazni kometa; pripadniki teh slojev baje celo nameravajo prodati vse imetje in denar zapraviti. Zato naučno ministrstvo poziva omenjene funkcionarje, naj potom šole in prižnice vplivajo pomirjevalno na prebivalstvo in s tem preprečijo morebitne obžalovanja vredne blodnje in nespametna dejanja prebivalstva. — Podpisani morajo izrečno izjaviti, da ne vladajo niti v Dalmaciji niti na Primorskem in na Kranjskem med najširšimi sloji omenjene ali druge bojazni. Vse, kar se pripoveduje o tem, ter o namerah prodajati imetje in o možnosti, da bi prebivalstvo kaj nespametnega storilo, sloni na zlobni izmišljotini oseb, ki so sovražne našemu prebivalstvu in dajejo take napačne informacije na višja mesta in take napačne govorice nalašč razširjajo, da bi naš narod poniževali in izpostavili sramotanju. — Naše prebivalstvo je glede povratka kometa popolnoma mirno, se ne boji konca sveta in v tem oziru ne potrebuje poukov. Naši časniki sami niso vzemirjali s pretiranimi poročili ljudstva, kakor se to godi drugje. — Name-ravani pouki v šoli in na prižnici so pa v stanju čisto mirno prebivalstvo alarmirati. Zato si dovoljujemo vpračati nj. ekselence: Ali je res, da je c. kr. naučno ministrstvo izdalo omenjeni odlok, in če je res, kako se glasi in kako opravičuje nj. ekselence one po časniških poročilih v odloku obsežene in naš narod globoko žaleče sumnje?

*** Odprava potnega lista v prometu s Srbijo.** Ministrstvo za notranje stvari objavlja, da je srbsko ministrstvo za notranje stvari popolnoma odpravilo potni list za v Srbijo in iz Srbije.

*** Volilne listke za bosansko-hercegovske deželnozborske volitve.** „Večerni Sarajevski List“ je objavil že dovršene volilne listke za bosanske in hercegovske deželnozborske volitve. Vseh volilcev je 402.164, in sicer je srbsko-pravoslavni volilcev 173.127 ali 43.05 odstotkov, mohamedanskih 137.365 ali 34.15 odstotkov in rimsko-katoliških volilcev 88.929 ali 22.21 odstotkov. Ostanek 2744 volilcev, oziroma 0.95 odstotkov se razdeli med Žide in na konfesije, ki nimajo mandata.

*** Preganjanje Slovkov.** Kraljeva kurija v Budimpešti je obsodila sivega in starega slovaškega župnika Kocoureka na 16 dni temnice in 200 K globe zaradi „ščuvanja proti državi“. Na priporočilo pravosodnega ministra je cesar župniku odpustil kazen v državni temnici.

*** Izganjanje Židov iz Rusije** je zavzelo v zadnjem času znatne demensije. Iz Podwoločyske poročajo: Z vsakim vlakom prihaja iz Kijeva vse polno židovskih družin, ki so bile odtam izgnane. Večina izgnancev se naseljuje v Krakovem in Levovu. Doslej je bilo izgnanih iz Kijeva 651 židovskih rodovin.

*** Volilna reforma na Hrvaškem.** „Pokret“ priobčuje nekatere podrobnosti volilne reforme, ki se ima v kratkem predložiti hrvaškemu saboru. Po novi volilni reformi imajo volilno pravico po mestih vsi, ki so izpolnili 24. leto in ki plačujejo najmanj 10 kron, v Bakru, Senju, Karlobagu, Gospiću, Otočcu in Ogulinu pa najmanj 6 kron direktnega davka. V drugih okrajih imajo volilno pravico tisti, ki plačujejo najmanj 15 K, v Liki pa najmanj 6 kron direktnega davka. Pasivno volilno pravico imajo tisti, ki uživajo že najmanj 5 let domovinsko pravico na Hrvaškem, ki znajo pisati in so večji hrvaškega jezika. Od volilnosti so izključeni vsi deželni in občinski uradniki, učitelji in profesorji, izvzemši vsučiliških profesorjev. Za kandidata se proglasi tisti, ki ga kandiduje najmanj 15 volilcev. Ako je v kakem volilnem okraju prijavljen samo en kandidat, ga volilna komisija proglasi za izvoljenega brez volitve, to je brez glasovanja.

*** Slovanski kongres v Sofiji.** Iz Belgrada pišejo: V vseh tukajšnjih krogih vlada velikansko zanimanje za vseslovanski kongres v Sofiji. Udeležijo se ga najodličnejši politiki vseh strank. Časopisi so celo poročali, da se kongresa oficialno udeležijo prestolonaslednik kraljevič Aleksander. Ta vest je netočna. Kraljevič Aleksander se kongresa oficialno ne udeležijo, ker so prireditelji kongresa načeloma sklenili, da prireditve ne sme imeti oficialnega značaja in da se mora preprečiti vse, kar bi lahko zbujalo sum, da stoji v ozadju te slovanske prireditve ta ali ona vlada, ta ali ona vladarska hiša. Ker pa se kraljevič Aleksander izredno zanima za novo slovansko gibanje, je izrazil željo, da bi se smel slovanskih prireditve udeležiti kot privatnik, kot gost. Ako srbska vlada ne bo imela ničesar proti temu, je umljivo, da bodo prireditelji kongresa sprejeli kraljeviča. Sicer pa vprašanje o udeležbi ali neudeležbi kraljeviča Aleksandra na slovanskih prireditvah ni definitivno rešeno. Ako